

“БЕКТЕМИН”

Талас мамлекеттик университетинин
окуу жана илимий иштер боюнча проректору
техника илимдеринин кандидаты,
доцент А.К. Сурапов

Кошалиева Салтанат Шайдуллаевнанын 13.00.01 – жалпы педагогика, педагогика жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган “Мектепке чейинки курактагы балдардын ден-соолугун чыңдоочу технологияларды колдонуунун педагогикалык шарттары” аттуу темадагы диссертациялык ишине жетектөөчү мекеме болгон Талас мамлекеттик университетинин педагогика кафедрасынын

ПИКИРИ

1. Изилдөөнүн темасынын актуалдуулугу. Бүгүнкү күндө мектепке чейинки курактагы балдардын ден-соолугун чыңдоо бир катар нормативдик документтерде приоритеттүү маселе катары каралган. Атап өтсөк: Кыргыз Республикасынын “Билим берүү жөнүндө” мыйзамынын 26-беренесинде “Мектепке чейинки билим берүү мектепке чейинки курактагы балдардын жалпы маданиятын калыптандырууга, дене бойлук, интеллектуалдык, адеп-ахлактык, эстетикалык жана инсандык сапаттарын өнүктүрүүгө, дүйнө жөнүндөгү илимий негизделген түшүнүгүн калыптандырууга, ден соолугун сактоого жана чыңдоого, тарбия берүүгө, кам көрүүгө жана аларды мектепке даярдоого багытталган, “Кыргыз Республикасынын мектепке чейинки билим берүү жана балдарды багуу” мамлекеттик билим берүү стандартынын 11

главасында балдардын ден-соолугуна кам көрүү максатында ден-соолукту чыңдоочу иш чаралардын жүргүзүлүшү каралган.

Мектепке чейинки курак ден-соолуктун пайдубалын калыптандырууда чечүүчү курак болуп саналат. Так ушул мезгилде органдардын жана организмдин бардык иштөө системаларынын активдүү өсүүсү ишке ашат. Бакубат, дени сак баланы тарбиялоо анын дене өсүүсүнө комплекстүү мамиле кылган учурда гана мүмкүн болот. Мектепке чейинки билим берүү уюмдарында көңүлдү баланын ден-соолугун чыңдоочу иш чараларда заманбап технологияларды колдонуу менен иш алып баруу зарылдыгы бар. Ошондуктан, мектепке чейинки курактагы балдардын ден-соолугун чыңдоочу технологияларды колдонуу маселеси теорияда жана практикада да жетишээрлик изилденбей жана колдонулбай жаткандыгы изилдөө ишинин көйгөйүн актуалдаштырат.

Диссертациянын түзүлүшү коюлган максатка жана милдеттерге дал келип, алардын ыраттуу удаалаштыкта чечилиши көрсөтүлгөн. Диссертациялык иш киришүүдөн, үч главадан, изилдөөнүн негизги тыянактарынан, корутундудан, практикалык сунуштардан жана колдонулган адабияттардын тизмесинен турат. Диссертациялык иштин структурасы илим изилдөөнүн логикасына туура келип, коюлган максаттын жана иликтөөнүн милдеттеринин жүзөгө ашырылышын толук камсыздайт.

Киришүүдө изилдөө темасынын актуалдуулугу, диссертациялык иштин илимий-изилдөө иштеринин тематикалык планы менен байланышы, максаты жана милдеттери, иштин илимий жаңылыгы, алынган натыйжалардын практикалык мааниси, коргоого коюлуучу негизги жоболор, изденүүчүнүн жекече салымы, изилдөөнүн натыйжаларын апробациялоо, диссертациянын жыйынтыктарын жарыялоо, анын көлөмү жана түзүмү жөнүндө маалыматтар берилген.

“Мектепке чейинки курактагы балдардын ден-соолугун чыңдоочу педагогикалык технологияларды пайдалануунун теориялык- илимий

негиздери” деп аталган биринчи бапта изилдөөнүн биринчи милдетине ылайык ар түрдүү теориялык булактардын негизинде балдардын ден-соолугун чыңдоочу педагогикалык технологиялардын маңызы жана мазмуну ачыкталып, мектепке чейинки курактагы балдардын ден-соолугун чыңдоочу педагогикалык технологиялардын типологиясы берилген жана мугалимдер менен ата-энелердин кызматташтыгы аркылуу мектепке чейинки курактагы балдардын ден-соолугун чыңдоону калыптандыруу маселелери каралган.

«Изилдөөнүн материалдары жана методдору» аттуу экинчи бапта изилдөөнүн экинчи милдетине ылайык мектепке чейинки курактагы балдардын ден-соолугун чыңдоо үчүн колдонулуучу технологияларды изилдөө методдору: илимий-теориялык материалдарды жана илимий булактарды талдоо ыкмасы, педагогикалык байкоо, диагностикалык анкеталоо, педагогдордун мыкты тажрыйбаларын изилдөө жана жалпылоо, педагогикалык экспериментте технологиянын натыйжалуулугун текшерүү боюнча маалыматтар кеңири берилген. Мектепке чейинки балдардын ден-соолугун чыңдоо компетенттүүлүгүн калыптандыруунун төмөндөгү педагогикалык шарттары: ден-соолукту чыңдоо принциптерине негизделген программаларды иштеп чыгуу жана колдонуу, педагогикалык технологиялардын интеграциясы, индивидуалдуу жана дифференцияланган мамиле, балдардын ден-соолугуна көмөк көрсөткөн окутуунун оюндук жана активдүү формасына негизделген педагогикалык технологиялар аныкталып, анын теориялык модели иштелип чыккан.

“Мектепке чейинки балдардын ден-соолугун чыңдоодо педагогикалык технологияларды колдонуу боюнча эксперименталдык изилдөөлөрдүн жыйынтыктары” деп аталган үчүнчү бап изилдөөнүн үчүнчү милдетине дал келет, мында балдардын ден-соолугун чыңдоочу технологияларды пайдалануу боюнча жүргүзүлгөн констатациялоочу жана калыптандыруучу эксперименттин мазмуну сунушталып, анын жыйынтыктары талданган. Педагогикалык эксперименттин максаты,

милдеттери жана этаптары аныкталып, эксперименттин жүрүшүндө мектепке чейинки балдардын ден-соолугун чыңдоочу технологиялардын эффективдүүлүгү тастыкталып, натыйжада балдардын ден-соолукту чыңдоо жөнүндөгү системалуу билимдердин калыптанган жогорку деңгээлинин көрсөткүчү 15% дан 35%га чейин өскөн.

2. Изилдөөдөн алынган жыйынтыктардын илимий жаңылыгы:

Мектепке чейинки мекемелерде балдардын ден-соолугун чыңдоого багытталган педагогикалык технологиялардын өзгөчөлүктөрү жана теориялык негиздери аныкталган. Мектепке чейинки билим берүү уюмдарында ден-соолукту сактоочу технологияларды пайдалануунун педагогикалык шарттары менен катар принциптерди, этаптарды камтыган модели иштелип чыккан. Айкындалган модель жана педагогикалык шарттардын эффективдүүлүгү эксперимент аркылуу текшерилген.

3. Алынган жыйынтыктардын практикалык мааниси:

изилдөөнүн теориялык жоболору жана тыянактары мектепке чейинки билим берүү мекемелериндеги тарбиячыларды теориялык жактан негизделген жана практика жүзүндө сыноодон өткөн билимдер менен камсыз кылат; ата-энелерди ден-соолукту чыңдоочу педагогикалык технологияларды пайдаланууга багыттайт; жогорку жана атайын орто кесиптик билим берүү уюмдарындагы мектепке чейинки билим берүү адистигинин болочок кесип ээлерин даярдоодо жана тарбиячылардын билимин жогорулатуу жана кайра даярдоо ишмердүүлүгүндө колдонууга болот.

4. Алынган натыйжалардын ички биримдигин жана тиешелүү актуалдуу проблеманы, теориялык жана практикалык милдетти чечүүгө багытталгандыгын баалоо:

Изденүүчү Кошалиева Салтанат Шайдуллаевнанын 13.00.01.-жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган “Мектепке чейинки курактагы балдардын ден-соолугун

чыңдоочу технологияларды колдонуунун педагогикалык шарттары” аттуу темадагы диссертациясында мектепке чейинки мекемелерде балдардын ден-соолугун чыңдоого багытталган педагогикалык технологияларды колдонуунун педагогикалык шарттары жана сунушталган модели Кыргызстандын мектепке чейинки билим берүү уюмдарынын ишмердүүлүгүн өнүктүрүүгө салымын кошпо алат. Алынган натыйжалар изилдөөнүн натыйжаларынын ишенимдүүлүгүн тастыктайт.

5. Негизги жоболор менен жыйынтыктардын жарыяланышы:

Мектепке чейинки балдардын өнүгүүсүндөгү жекече мүмкүнчүлүктөр менен муктаждыктарын эске алуу менен заманбап педагогикалык технологиялардын баланын ден-соолугун чыңдоого өбөлгө түзгөн педагогикалык шарттары: ден-соолукту чыңдоо принциптерине негизделген программаларды иштеп чыгуу жана колдонуу, педагогикалык технологиялардын интеграциясы, индивидуалдуу жана дифференцияланган мамиле, балдардын ден-соолугун чыңдоого көмөк көрсөткөн окутуунун активдүү формаларына негизделген педагогикалык технологияларды практикада колдонуу; педагогикалык технологияларды колдонуу боюнча иштелип чыккан моделдин эффективдүүлүгү диссертанттын 19 илимий ишинде чагылдырылган.

6. Диссертациянын мазмуну менен авторефераттын дал келүүсү.

Автореферат толугу менен диссертациянын мазмунуна дал келет жана анын негизги жоболорун чагылдырып турат.

7. Диссертациянын түзүлүшү жана анын мазмунундагы мүчүлүштүктөр.

1. Биринчи бапта мектепке чейинки балдардын ден соолугун чыңдоо жана жакшыртууга багытталган технологиялардын типологиясына үч технология: кинезиология, пилатес, арт-терапиялардын артыкчылыктары жана негизги мүнөздөмөлөрүн аныктайт. Мындан башка да технологиялар барбы, же эмнеге изденүүчү ушуларга гана токтолгон?

2. Диссертациянын текстинде көрсөтүлгөн айрым илимий булактар адабияттар тизмесине дал келбейт жана пайдаланылган адабияттардын жылдары жазылып калган. Мисалы: 13, 14, 15-беттер.

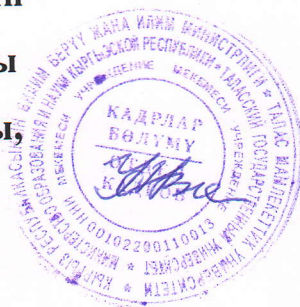
3. Констатациялоочу эксперименттин диагностикалык картасы (3.1.-таблица) 134-135-136 беттерде жылып кеткен, оңдоо керек.

4. Ата-энелер жана тарбиячылар үчүн түзүлгөн анкеталык суроолордун максаты, жыйынтыктары жөнүндө диссертациялык иштин 1.3. параграфына толуктоо киргизүү зарыл.

Изденүүчү Кошалиева Салтанат Шайдуллаевнанын “Мектепке чейинки курактагы балдардын ден-соолугун чыңдоочу технологияларды колдонуунун педагогикалык шарттары” деген темада жазылган диссертациялык изилдөөсү КР Улуттук аттестациялык комиссияны тарабынан кандидаттык диссертацияга коюлуучу 10 п. талаптарына толугу менен жооп берет, ал эми изденүүчүгө 13.00.01. – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын ыйгарууга татыктуу.

Расмий пикир Талас мамлекеттик университетинин педагогика кафедрасынын жыйынында (26-сентябрь 2024-жыл, №2 протоколунун токтому) талкууланып бекитилген.

**Талас мамлекеттик университетинин
педагогика кафедрасынын башчысы,
педагогика илимдеринин кандидаты,
доцент**

Умарбекова А.А.

ДИНИЯ БЕ...
ЧҮРМӨ ТУУРА
Кадрлар бөлүмү